

Mennybemeneteltől pünkösdig — reflexió

Angus Ritchie *anglikán lelkész (a Jellicoe Community alapítója, a worcesteri székes-egyház tiszteletbeli kanonokja) pünkösdvasárnapi prédikációja az oxfordi Magdalen College-ban, 2012. május 20-án. Szentírási olvasmányok: 1J 4,11–16, J 17,11–19.*

Kedves testvéreim és nővéreim!

Igen kevés szobor ábrázolja Urunk mennybemenetelét. Mozgást szoborban megragadni — mindig nehéz ügy. Mégis hogyan fejezze ki szobrászi eszközökkel az ember azt, hogy Jézus a mennybe *megy*? A festők nyilván fenséges, méltóságteljes mozgást festenek — a szobrász sem igen teheti meg, hogy a sebes felfelé haladástól szanaszét röpködő hajfűrtöket és nyakig felgyűrődött ruhadarabokat ábrázoljon. Na de akkor hogyan fejezze ki ezt a mozgást?

Nem egy templomban próbálkoztak már e művészeti akadály meghaladásával. Egy gyülekezet hatalmas, héliummal töltött ballont rendelt — „Jézus a felhőben”. A walsinghami kegytemplom¹ más irányból közelített a problémához. Mennybemenetel-kápolnájának mennyezetére felhő alakú stukkót készíttettek, melyből két lábfej kandikál ki.

Be kell vallanom, hogy amikor először pillantottam meg a kápolna mennyezetét, majd megfulladtam nevetemben. Szobrászi eszközökkel, mint megállapítottuk, a mozgás nem könnyen ábrázolható, ráadásul az alkotás szerencsétlen módon kétértelmű: nem teljesen világos, hogy a lábak felfelé tartanak, vagy lefelé. Leginkább úgy néz ki, mintha a mennyezet szakadt volna le, és most valakinek a lába kilóg belőle.

De amint a szemlélő napirendre tér a szándéktalanul komikus hatás fölött, a mennybemenetellel kapcsolatos alapvető igazságokra csodálkozhat rá e szobrászati alkotásban.

Mert azt ugyan megmutatja nekünk, hogy *ki* és *mi* ment el, de azt nem, pontosan *hová* is ment. Tudjuk, *ki* hagyott el minket: Jézus, a mi megfeszített és feltámadott Urunk. A walsinghami alkotáson a lábak magukon viselik a keresztre feszítés sebhelyeinek nyomát. Tudjuk, *mi* hagyott el minket: Krisztus fizikai teste. A húsvéti időszak evangéliumi olvasmányai újra és újra a Krisztus feltámadásának fizikai valóságát hangsúlyozzák. A mi feltámadott Urunk nem afféle kísértet, aki megvált lényének fizikai burkától. A feltámadásban Isten nem hátrahagyta fizikai létmódunkat, hanem kimentette a halálból.

Tehát tudjuk, ki és mi hagyott el minket — de pontosan *hová* is szállt fel a mi Urunk? A keresztények közt nincsen egyetértés abban, vajon a mennybemenetel történetét szó szerint kell-e értelmezni. De ha teljesen szó szerint vesszük is, nem képzelhetjük azt, hogy Jézus teste a felhő másik oldalán csak úgy folytatta az emelkedését. A mai evangéliumi olvasmány tisztázza: Jézus közli tanítványaiival, hogy ő most az Atyához tér vissza — nem pedig nagyszabású őr-sétára indul.

Ezt szeretem leginkább a walsinghami Mennybemenetel-kápolna ábrázolásában. Csak a lábakat látjuk. Ha arra gondolunk, mi lehet a felhő túloldalán, a szavak és képek cserbenhagyják fantáziánkat, s ennek így is kell lennie.

A keresztény hit szerint az emberi lénynek fizikai és spirituális jövője is van. A mi történetünk nem ér véget a halállal, s a folytatása sem afféle félig élet, félig halál létezés az árnyak kísérteties birodalmában. A mi történetünk —egész lényünk, létezésünk— Istenhez kerül, ahhoz az Istenhez, aki e világot létben tartja, és akinek a jelenlétét e világban elhomályosítja a bűn és a halál.

A Biblia némiképp vonakodva szól csak arról, hogyan is fest majd ez a jövő. Szükségképpen misztérium ez, hisz a jövőnk az Istennel túl van az emberi felfogás keretein.

Ennek azonban nem kellene meglepetésként hatnia ránk, és zavarba sem kell jönnünk tőle. Nem tudom, hallgatóim közt hányan látták a Sheldonian Theatre-ben az elmúlt trimeszter során megrendezett vitát Rowan Williams [canterburyi érsek] és Richard Dawkinsⁱⁱ között. (Aki nem látta, de érdekelné a dolog, a canterburyi érsekség hivatalos honlapján online megtekintheti).ⁱⁱⁱ Ez a beszélgetésük egyvalamit igen világosan megmutatott: a különbség Williams érsek és Dawkins között a valóságról alkotott képük *céljában, tágasságában és tartalmában* van.

Richard Dawkins vágya az, hogy eljöjjön a nap, mikor rendelkezésünkre áll majd egy kimerítő és felfogható magyarázat *mindenre*, egy olyan tudományos elmélet, amely a valóságot hiánytalanul képes leírni és elszámolni vele. Rowan Williams szerint a világ ennél azért titokzatosabb létező.

Rowan érsek álláspontja —de mondjuk: minden gondolkodó keresztény álláspontja— az, hogy a világnak van egy ki nem fejezhető mélysége. Mi, keresztények nem abban „utazunk”, hogy a valóság minden egyes részletét átfogó magyarázatot kínáljunk a világnak. Mi elismerjük, hogy a valóság sok aspektusát lehet vizsgálni és feltárni, más aspektusai azonban meghaladják az emberi felfogást. Ahogyan egy író^{iv} megfogalmazta volt: az élet nem kirakós játék, amit meg kell oldani, hanem misztérium, amit meg kell tapasztalni, ajándék, amit át kell élni.

Arról azonban szó sincs, hogy vakhitet kérnénk az embertől! Ahogyan az érsek úr és Dawkins vitájából is kiderül, a keresztények jó *okát* tudják adni annak, miért is gondolják a világot ilyen mélységgel bírónak. Ez fontos vita azok közt, akik úgy vélik, a tudomány egy nap majd mindent képes lesz megmagyarázni, és azok közt, akik szerint a világ tudományos feltárása nyitva hagy bizonyos

kérdéseket a világ keletkezésével és céljával kapcsolatban. Ez a valódi határ hit és értelem között. Ha van Isten, aki meghalad minden emberi értelmet, a mi ismeretünk erről az Istenről nem csak értelmi képességeinktől függ, hanem az Ő önkinyilatkoztatásától is. S a keresztény hit szerint az Isten ezen önkinyilatkoztatásának lényege Jézus Krisztus, a testté lett Ige.

A Zsidókhoz írt levél (2,10) Jézusról mint „üdvösségünk úttörőjéről” beszél. Az úttörő ismeretlen területen vág utat. Jézus, aki azt az életet élte, amit nekünk kellene, s azt a halált halta, amit nekünk kellene, megmutatja nekünk, hogy van remény a síron túl. Feltámadásában láthatjuk, hogy személyiségünknek és testi létünknek *van* jövője.

Néhány perc múlva a Hiszekegyet mondjuk majd, mely ennek a jövőre reménynek a körvonalait rajzolja fel. Arról szól, hogy a Krisztus felment a mennybe, hogy eljön újra dicsőségben, és országot alapít, amelynek nem lesz vége. De ezenfelül sem a Credo, sem a Szentírás nem bocsátkozik túlságos részletekbe. Egy sor képet kapunk arról, ami majd következik, de nem többet: képeket és metaforákat, bepillantást egy jövőre dicsőségbe, amely meghaladja felfogásunk határait.

Ez a bepillantás a jövőre azért adatik nekünk, hogy bizalmunk lehessen e világban élni, szeretettel és bátorsággal, itt és most. Ahogyan Szent Lukács evangélista elbeszéli a mennybemenetelt, angyalszerű lények ezt kérdezik a tanítványoktól (Act 1,11): „Mit álltok itt, az égre nézve?” A mai evangéliumban pedig Jézus mondja a tanítványainak, hogy nem e világból valók ők, hanem elküldettek *erre* a világra, hogy hirdessék és megtestesítsék azt a szeretetet, amely az Atya szívéből árad. Amint az olvasmányban hallottuk (1J 4,12): „Az Istent soha senki sem látta. De ha szeretjük egymást, az Isten mibennünk lakik, és az Ő szeretete mibennünk tökéletessé lesz.”

Hogyan lakhat az Isten mibennünk, most, hogy feltámadott Urunk már nem jár közöttünk? Hogyan tehetünk szert arra a kegyelemre és erőre, mellyel az Isten tulajdon szeretetét megtestesíthetnénk? A válasz az apostoli levél következő versében áll (4,13): „Abból ismerjük meg, hogy benne lakunk, és Ő mibennünk, hogy az Ő lelkéből adott nekünk.”

Ezért is van a Mennybemenetel ünnepe és a pünkösöd közt eltelt napoknak különleges jelentőségük az Egyház életében. Örvendezünk, mert üdvösségünk „úttörője” sebzett emberségünket az Isten életének részévé tette — azzal a reménnyel, amit ez nekünk ad mind az előttünk elhunyt testvéreink megmenekülését, mind azt a napot illetően, melyen az egész teremtés megújul szeretetben, szépségben és igazságban. És azért is örvendezünk, mert Isten elküldte nekünk Szentlelkét, hogy a Krisztus szeretete, szépsége és igazsága testet ölthessen a földön, itt és most.

Idén a *Christian Aid Week* egybeesik a Mennybemenetel és pünkösöd közt eltelt imádságos napokkal. Ez jó emlékeztető: az Istennél töltendő örök jövőre vetett reményünk nem hagy itt bennünket sóvárogva bambulni az ég felé.

Isten arra hívott el minket, hogy ez a remény megihlessen, s elküldte Szentlelkét, hogy a Krisztus jelenvalóvá legyen általunk, itt és most. Ahogyan a Christian Aid szlogenje fogalmaz, arra kaptunk elhívást, hogy „higgyünk a halál előtti életben”, ne csak a halál utániban.

Miután elmondtuk a Credót, felajánlottuk imáinkat és megosztottuk egymással a Krisztus békéjét, Michael atya vezet majd minket az eucharisztikus imában: veszi a kenyeret és a bort, a fizikai teremtes e hétköznapi elemeit, és elmondja a szavakat: „Add meg, kérünk, Szentlelked ereje által, hogy mi, akik magunkhoz vesszük e teremtményeidet, a kenyeret és a bort, Fiad, a mi Megváltónk, Jézus Krisztus szent rendelése szerint, halálának és szenvedésének emlékére, részesülhessünk az Ő legszentebb testéből és véréből.”

A Szentlélek teszi képessé az Egyházat —a szentségek, a közösségi élet, a szeretet, irgalom és igazságosság cselekedetei által—, hogy megtestesíthesse és hirdethesse mennybe felment Urát. Így hát amikor az oltárhoz összegyűlünk, már választ is nyert egy másik mai imánk, hiszen Michael atya az istentiszteleten már elénekelte a mai kollektát: „Könyörögve kérünk, ne hagyj minket vigasz nélkül, hanem küldd el a te Szentlelkedet, hogy megvigasztaljon és fölemeljen minket arra a helyre, ahová Megváltónk, a Krisztus előttünk elment.”

Ebben az eucharishtiában vigaszt és fölemeltetést is nyerünk. Fölemeltetünk, hogy megpillanthassunk valamit a Krisztusban ránk váró dicsőséges jövőből. Ez a jövő az Istennel és minden gyermekével alkotott közösségben való növekedésről szól — azokkal, akiket itt láthatunk, és azokkal is, akiket a távolság vagy a halál elválasztott tőlünk. S ez az „ízélő”, a dicsőségnek ez a megpillantása nem azért adatik nekünk, hogy elvonja figyelmünket a földi zárandoklattól: éppen ez adja meg az irányát zárandokutunknak, önbizalmat és erőt ad.

Ford. Varga Benjámin

A homília eredetije elérhető a világhálón (<http://jellicoecommunity.blogspot.hu/2012/05/from-ascension-to-pentecost-reflection.html>).

ⁱ A norfolki (nyugat-angliai) Walsingham a XI. századtól egyike a leghíresebb nemzetközi Mária-kegyhelyeknek, többek közt a Szent Család názáreti házának „másolatával” zárkózott fel Jeruzsálem, Róma és Santiago de Compostela mögé a zárandokhelyek rangsorában. A szóban forgó kápolna a walsinghami anglikán Miasszonyunk-kegytemplom része (épült a XX. században).

ⁱⁱ Richard Dawkins az oxfordi egyetem professzora, etológus, evolúcióbíológus, ateista apologéta.

ⁱⁱⁱ rowanwilliams.archbishopofcanterbury.org/articles.php/2371/dialogue-with-archbishop-rowan-williams-and-professor-richard-dawkins.

^{iv} (Tévesen) Søren Kierkegaard-nak tulajdonított maxima.

^v A Christian Aid amolyan felekezetiközi keresztény karitás, a XX. század elején alapították nagybritanniai felekezetek. Ma a százmillió fontot is meghaladó éves költségvetéssel támogatva hadakozik a szegénység ellen, a fenntartható fejlődésért, támogat civil kezdeményezéseket, katasztrofára sújtotta területeken nyújt segélyt. Évente négyszer tart adománygyűjtő kampányt, az egyik a tavasz végi, nyár eleji *Christian Aid Week*.
(A fordító jegyzetei.)

Angus Ritchie *anglikán tb. kanonok a Royal Foundation of St Katherine keretében működő Contextual Theology Centre felekezeti missziós és oktatóközpont igazgatója. A kelet-londoni központ ad otthont a Jellicoe Community-nek is, melynek tagjai fiatal keresztények, akik a London belvárosi egyházközségekben-gyülekezetekben végeznek missziós és segítő szolgálatot. A közösség szoros szálakkal kötődik több oxfordi College-hoz is.*

Ritchie atyát 1998-ban szentelték diakónussá, 1999-ben pappá az anglikán egyházban, több londoni belvárosi templomban is szolgált, jelenleg a Bethnal Green-i Szent Péter-egyházközség káplánja, az oxfordi egyetem filozófia szakos tudományos munkatársa, s a worcesteri székesegyház tiszteletbeli kanonokja.

Tanít és ír filozófiai és vallási témákról, a keresztény hitről és a társadalmi cselekvésről. Nemrég fejezte be első filozófiai tárgyú művét: *From Morality to Metaphysics: The Theistic Implications of our Ethical Commitments* (Oxford University Press, Oxford 2012). Számos teológiai munka szerkesztője volt, a két legfontosabb: *Prayer and Prophecy: The Essential Kenneth Leech* (David Bunchsal együtt; Darton, Longman and Todd, London 2009) és *The Heart of the Kingdom: Christian theology and children who live in poverty* (The Children's Society, London 2013).

A Contextual Theology Centre-nek nevet adó „kontextuális teológia” a honlapjukon olvasható saját meghatározásuk értelmében gyakorlati teológiai irány, melynek alapja, hogy a keresztény hitvallás szerint a testté lett örök Isten konkrét időben és helyen testesült meg, a Szentírás ugyancsak konkrét hallgatóságnak és időben íródott, és a tartalma is elsősorban konkrét és egyedi, nem pedig absztrakt és teoretikus. Ennek megfelelően az irányzatnak a teológia is szükségképpen csak kontextusban létezik, és nem annyira tudományos elemzések szülötte, mint az imádságos életé és a gyakorlaté. A központ köré épült közösség a honlapjuk szerint: „Olyan közösség, amely az Úristennel az Ő igéjében és a szentségekben találkozik, amely a hagyomány felhalmozott bölcsességének szavára hallgat, és amely igyekszik felismerni az Ő jelenlétét és cselekedeteit e világban, s megfelelően reagálni rá.”

A központ ezt a szemléletet igyekszik képzési programjaival meghonosítani, elsősorban a közösségi vezetőként szolgáló fiatalok körében, két programja, a The Jellicoe Internship és a Buxton Leadership Programme révén. Ezek keresztény vezetők olyan új nemzedékét szándékoznak kiképezni, amely „valóban gondot visel felebarátaira, a környezetében élőkre, tesz a társadalmi igazságosságért, és megosztja másokkal a hitét” — mégpedig ebben a sorrendben, tehetjük hozzá.

A The Jellicoe Community Basil Jellicoe anglikán tiszteletesnek a nevét viseli, aki az 1920-as és 1930-as években a jólétben élők lelkiismeretére hatva sikeresen rehabilitálta a Euston Station körüli nyomornegyedet. Az akkoriban épült jó minőségű társasházak a mai napig az alacsonyabb jövedelműek lakhatását segítenek biztosítani. Jellicoe atya szolgálatát az oxfordi Magdalen College kiküldött „misszionáriusaként” végezte. Az ő történetéből ihletet merítve és munkáját folytatva született meg a nyári gyakorlatot magába foglaló Jellicoe program, majd a végzettségből felépülő tágabb Jellicoe közösség, melynek tagjai együtt imádkoznak, gondolkodnak és cselekszenek. (VB)